

การศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมดุริยางค์ทหารบกเพื่อเป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก

ตาม พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551 มาตรา 19 ได้กำหนดให้ กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก เพื่อการป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการ เกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ซึ่งคือการพิทักษ์ รักษาเอกราชอธิปไตยความมั่นคงของรัฐสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการ พัฒนาประเทศ การดนตรีของกองทัพไทย¹ ได้เริ่มมีวิวัฒนาการ และการพัฒนาอย่างเป็น ลำดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแผนงานการพัฒนาและการขยายตัวของกองทัพตามภารกิจที่ได้รับ มอบหมาย ซึ่งในยุคแรก ๆ การดนตรีของกองทัพจึงถูกใช้เพื่อการบรรเลงถวายพระ เกียรติยศแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น และต่อมา เมื่อบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงดนตรีทหารก็ถูกใช้ไปในการอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เช่น การเดินสวนสนาม การบรรเลงพระราชพิธี และพิธีการทั่วไป การสร้างขวัญกำลังใจให้กับทหารหาญ ใช้เป็นสัญญาณการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในทางราชการและเอกชน ทั้งในยามปกติ และยามศึกสงคราม

กรมดุริยางค์ทหารบก เป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก มีฐานะเป็นกรมฝ่ายกิจการพิเศษ ใน ส่วนบัญชาการ มีภารกิจวางแผน อำนวยการ แนะนำ กำกับ การ และดำเนินการเกี่ยวกับ กิจการดนตรี การฝึกศึกษา วิทยาการ การพัฒนาการดนตรี และปฏิบัติการแสดงดนตรีของ กองทัพบก โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญประกอบด้วย พัฒนา วิทยาการดนตรี การประพันธ์บทเพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน ตลอดจนให้คำแนะนำ และเสนอแนะวิทยาการดนตรีแก่ส่วนราชการในกองทัพบกและส่วนราชการอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบก และปฏิบัติการแสดงดนตรีและ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบันเทิงของกองทัพบกและปฏิบัติการแสดงดนตรีในงานพระราช พิธีต่าง ๆ รวมทั้งปฏิบัติการแสดงดนตรีเพื่อสนับสนุนหน่วยทหารและส่วนราชการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบ² ซึ่งตามภารกิจและขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้นี้ กรมดุริยางค์ทหารบก เป็นหน่วยผู้ผลิตเพลงและปฏิบัติการการแสดงดนตรีให้กับกองทัพบก ส่วนราชการอื่น ๆ และตามที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบก ถือได้ว่าเป็นบทบาทด้านการเสริมสร้างความ เข้มแข็งและแข็งแกร่งทางด้านจิตวิทยาให้กับประชาชน หรือกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ซึ่งเป็น ภารกิจที่มีความหลากหลาย มีการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นไปตามยุคสมัย และตอบสนอง

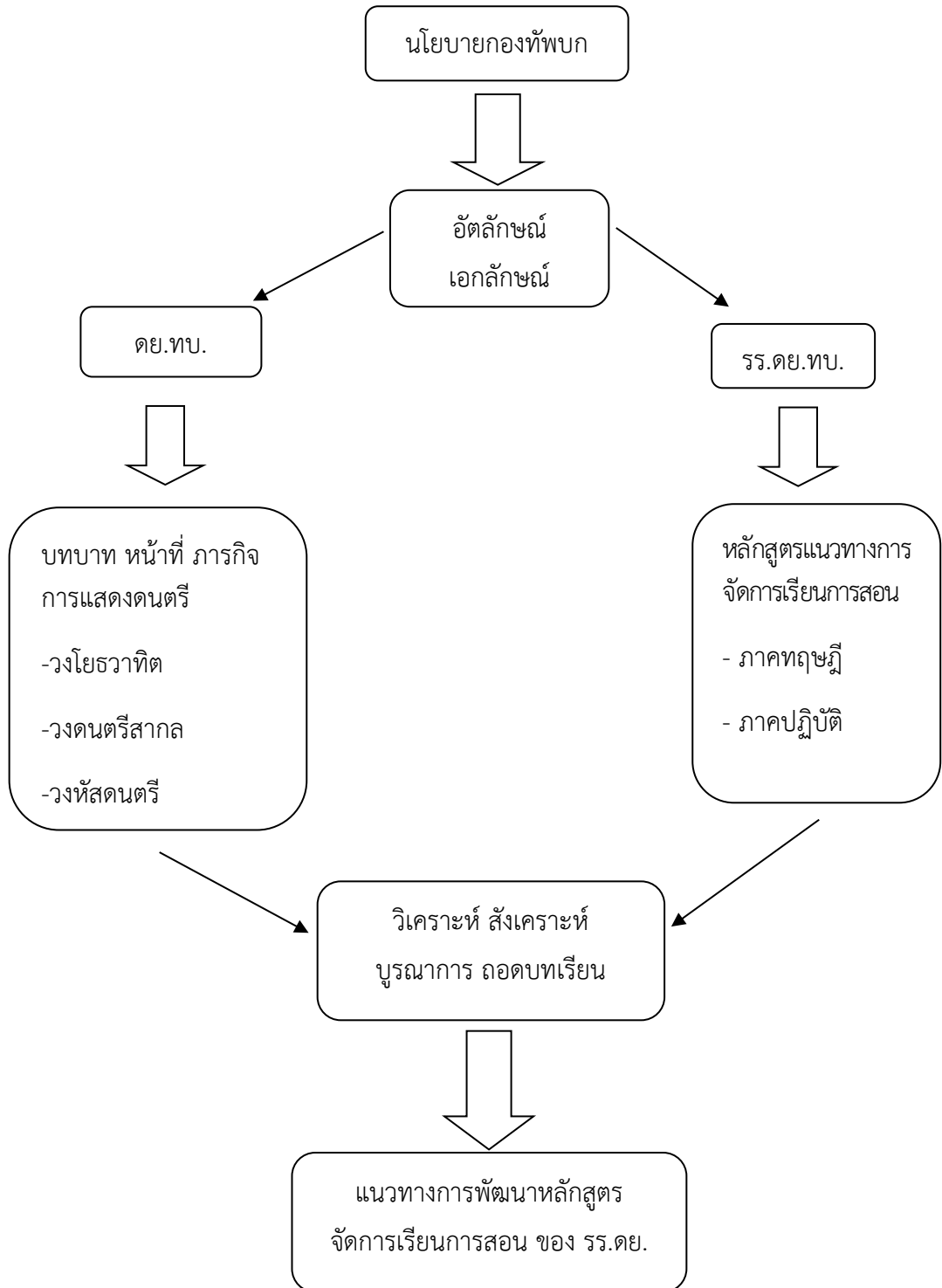
ภารกิจของกองทัพอยู่อย่างต่อเนื่อง และคงไว้ซึ่งมาตรฐานและประสิทธิภาพตามนโยบายของกองทัพบก

โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก เป็นหน่วยขึ้นตรงของกรมดุริยางค์ทหารบก และเป็นหน่วยงานที่จะต้องพัฒนาบริบทของการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของหลักสูตร ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศชี้แนะทางกระบวนการถ่ายทอด องค์ความรู้เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการศึกษาทั้งปวง โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การปฏิรูปการศึกษา³ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กฎกระทรวงต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องเป็นไปตามแนวทาง ลักษณะภารกิจดนตรีทางทหาร ที่ทางกองทัพกำหนด คำสั่ง กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นรากฐาน ไทเลอร์⁴ (Tyler) ทาบ้า⁵ (Taba) กู๊ด (Good) เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์⁶ (Saylor and Alexander) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกันว่า การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบวิธี และหลากหลายประเด็นตามลักษณะรายวิชา ด้วยการจัดทำเนื้อหา และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสร้างความหลากหลายของมวลประสบการณ์วิชาชีพทหารดุริยางค์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับภาระงาน เป้าหมายของหน่วยงานและคุณลักษณะทางทหารตามที่กองทัพกำหนดมาข้างต้น

โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกได้จัดทำ และพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษามาตามยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการผลิต “ทหารเหล่าดุริยางค์” ให้มีคุณสมบัติตามที่กองทัพกำหนด⁷ ตอบสนองต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และเป็นไปตามระบบการศึกษาของชาติจนถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่ได้ดำเนินการในส่วนของเนื้อหาที่สอดคล้อง หรือบูรณาการกับภารกิจดนตรีของกรมดุริยางค์ทหารบกมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งโรงเรียนดุริยางค์ทหารบกยังไม่เคยมีหลักสูตรที่บูรณาการกับการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบ⁸ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน หรือเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนดุริยางค์ทหารบก ดังนั้น เพื่อเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนงานและนโยบายของกองทัพบกกว่าด้วยเรื่องการให้โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการทำการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับภารกิจ ความ

จำเป็นใช้ของหน่วย และเพื่อเป็นการฝึกศึกษาให้นักเรียนดุริยางค์ทหารบกได้มีความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญในภารกิจของกรมดุริยางค์ทหารบก อย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนดุริยางค์ทหารบกในการไปปฏิบัติหน้าที่ราชการให้สมบูรณ์ต่อไป ผู้วิจัยจึงได้นำบริบท รูปแบบลักษณะการปฏิบัติภารกิจดนตรีวงโยธวาทิต วงสากล วงหัดดนตรี และวงดนตรีไทยของกรมดุริยางค์ทหารบก มาบูรณาการถอดบทเรียนนำเสนอเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพราะรูปแบบการปฏิบัติดนตรีดังกล่าวเป็นบทบาทภาระงานราชการในหน้าที่ของนักเรียนดุริยางค์ในอนาคต ดังคำขวัญของทหารเหล่าดุริยางค์ทหารบกที่ว่า “ทหารต้นขบวน” และสอดคล้องกับคำขวัญของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบกที่ว่า “ต้นขบวนแถวทหารเริ่มต้นที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก” ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนของแนวคิดที่ว่า “ฝึกอย่างที่จะรบ”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมดุริยางค์ทหารบก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทและภารกิจการแสดงดนตรีของกรมดุริยางค์ทหารบก 2) เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก ให้สอดคล้องกับภารกิจของเหล่าทหารดุริยางค์ในปัจจุบัน ศึกษาโครงสร้างบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของกรมดุริยางค์ทหารบก พร้อมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนงานด้านการดนตรี ด้านการศึกษา และหัวหน้าหมวดดุริยางค์ส่วนภูมิภาคของกรมดุริยางค์ทหารบก มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิทุติยภูมิเกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาทและภารกิจดนตรีของกรมดุริยางค์ทหารบก ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ วิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ หาความสัมพันธ์ด้วยเหตุและผล เพื่อให้ได้แนวทางที่ต้องการ และขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอข้อมูลซึ่งได้จากการศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมดุริยางค์ทหารบก แล้วนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้ มาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาสาระการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน สำหรับโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก โดยจัดนำเสนอข้อมูลรูปแบบการพรรณนา

กรมดุริยางค์ทหารบก ถือกำเนิดจากกองแตรวงในบริเวณสวนกุหลาบในพระบรมมหาราชวัง เมื่อปีพุทธศักราช 2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งกองแตรวงขึ้นในบริเวณสวนกุหลาบในพระบรมมหาราชวัง ทรงมอบหมายให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์ ปกครองบังคับบัญชา ต่อมาพระองค์ทรงตั้งให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าดิศรวงุมาร (พลโทพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระดำรงราชานุภาพ) ซึ่งในครั้งนั้นมียศเป็นร้อยตรี เป็นผู้บังคับการกองแตรวง ซึ่งต่อมา ม.ร.ว.ชิต เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา ได้เป็นผู้บังคับการกองแตรวง และได้รับพระทานยศเป็นพันตรีพระวาทิตประเทศ พุทธศักราช 2454 กองแตรวงได้ย้ายตามทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์จากบริเวณสวนกุหลาบในพระบรมมหาราชวัง มาอยู่ที่บริเวณสวนดุสิต และทางราชการได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "กองแตรวงกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์" และเปลี่ยนชื่อตำแหน่งผู้บังคับบัญชาในหน่วยนี้ว่า "ผู้บังคับกองแตรวงกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์" พุทธศักราช 2465 ทางราชการได้ย้าย เรือตรี สุทธิ ศรีชญา จากกองแตรวงทหารเรือ มาเป็นผู้ช่วยผู้บังคับกองแตรวงทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ เมื่อ พ.ศ. 2468 ได้รับพระราชทาน สัญญาบัตรยศเป็นพันตรี หลวงประสานดุริยางค์ ต่อมาปีพุทธศักราช 2475 กองแตรวงทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ได้ย้ายไปขึ้นสังกัดกับจังหวัดทหารบกกรุงเทพฯ จึงเรียกชื่อหน่วยนี้ใหม่ว่า "กองแตรวงจังหวัด

ทหารบกกรุงเทพฯ" พุทธศักราช 2480 ได้ย้ายจากสวนดุสิตเชิงสะพานม้ฆวาฝรั่งเศส มาตั้งที่ตำบลทุ่งพญาไท ในระยะนี้ผู้บังคับบัญชา และ พลเอกหลวงพรหมโยธี ได้ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขวงดนตรีต่าง ๆ ให้ทันสมัยโดยได้จัดตั้งวงดนตรีแบบ หัสดนตรี และ ตั้งชื่อว่าวง "ดุริยะโยธิน พุทธศักราช 2486 กองตรวจจังหวัดทหารบกกรุงเทพฯ ไปขึ้นตรงต่อกองทัพบกและเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "กองตรวจกองทัพบก" และในปีเดียวกันนี้ ทางราชการได้เปลี่ยนจาก เหล่าตรวจ หรือ "ตว." เป็นเหล่าดุริยางค์ หรือ "ดย." พุทธศักราช 2489 ได้ย้ายกองตรวจกองทัพบก ไปขึ้นตรงกับ มณฑลทหารบกที่ 1 และเปลี่ยนเรียกชื่อใหม่ว่า "กองดุริยางค์มณฑลทหารบก 1" และได้รับนักเรียนดุริยางค์เป็นครั้งแรก พุทธศักราช 2505 ได้แก้อัตรากองทัพบก โดยเพิ่มการจัดกองดุริยางค์มณฑลทหารบกที่ 1 และทำหน้าที่หัวหน้าเหล่า ดย. ต่อมาปีพุทธศักราช 2521 ได้แก้อัตราให้กองดุริยางค์ทหารบกเป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก จนเมื่อ 14 ธ.ค.2521 ทบ.ได้มอบอำนาจการบังคับบัญชา ดย.ทบ. ไว้กับ สก.ทบ. จนเมื่อ 1 เม.ย. 2558 กองดุริยางค์ทหารบก จึงได้เลื่อนฐานะเป็น กรมดุริยางค์ทหารบกจนถึงทุกวันนี้

1. ภารกิจกรมดุริยางค์ทหารบก (ตามอัตราเฉพาะกิจ 4800)

1.1 ภารกิจ มีหน้าที่ วางแผน อำนวยการ กำกับการ และดำเนินการฝึกศึกษาการดนตรี รวมทั้งการปฏิบัติการแสดงดนตรีของกองทัพบกที่ได้รับมอบ มีเจ้ากรมดุริยางค์ทหารบก เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

1.2 การแบ่งมอบ เป็นหน่วยทหารของกองทัพบก

1.3 ขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่สำคัญ

1.3.1 วางแผน อำนวยการ กำกับการดำเนินการเกี่ยวกับการฝึก และศึกษาวิชาการดนตรีให้กับกำลังพลเหล่าทหารดุริยางค์ รวมทั้งนักเรียนดุริยางค์ของกองทัพบก^๑

1.3.2 พัฒนาวิทยาการดนตรี รวมทั้งการประพันธ์เพลงและเรียบเรียงเสียงประสาน ตลอดจนให้คำแนะนำและเสนอแนะวิทยาการดนตรีให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

1.3.3 ปฏิบัติการแสดงดนตรีของกองทัพบก ในงานพระราชพิธีต่าง ๆ รวมทั้งปฏิบัติการแสดงดนตรี เพื่อสนับสนุนหน่วยทหารของกองทัพบก ในเขตจังหวัดทหารบก กรุงเทพฯ และส่วนราชการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมี กองวิทยาการ มีหน้าที่ศึกษาค้นคว้า และพัฒนาวิทยาการการดนตรีให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิทยาการการดนตรีสากล ดนตรีไทย ตลอดจนการประพันธ์เพลง และการเรียบเรียงเสียงประสาน เพื่อใช้ในกิจการดุริยางค์ของกองทัพบก และมี โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก มีหน้าที่ดำเนินการฝึก และศึกษาวิชาการดนตรีให้กับนักเรียนดุริยางค์ของกองทัพบก

2. ประเภทวงดนตรี

2.1 วงโยธวาทิต (MILITARY BAND) เป็นวงดนตรีที่มีเสียงดัง ตื่นเต้นเร้าใจ อีกเหิม เหมาะแก่การใช้บรรเลงสถานที่กว้าง ๆ หรือกลางแจ้ง ขนาดของวงมีผู้บรรเลง ตั้งแต่ 15 คน ขึ้นไปถึง 100 คน วงดนตรีชนิดนี้ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเป็นหลัก แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 กลุ่มเครื่องลมไม้ (WOODWIND INSTRUMENT)

2.1.2 กลุ่มเครื่องทองเหลือง (BRASS INSTRUMENT)

2.1.3 กลุ่มเครื่องจังหวะ (PERCUSSION INSTRUMENT)

หน้าที่การบรรเลง

- สมทบแถวทหารกองเกียรติยศในการรับเสด็จฯ
- นำขบวนแถวทหารในงานพระราชพิธีและงานพิธีต่าง ๆ
- แสดงการแปรขบวน
- การบรรเลงประเภท Concert Band

2.2 วงดนตรีสากล (ORCHESTRA) เป็นวงที่มีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลัก มีเสียงนุ่มนวล ไม่ระคายหู อ่อนหวาน ไพเราะ ฟังแล้วมีอารมณ์สดชื่นสวยงาม ถึงแม้จะมีเครื่องดนตรีอื่น ๆ เป็นส่วนประกอบทำให้เสียงดังได้ ก็เป็นเพียงบางครั้งบางคราวเท่านั้น เหมาะแก่การใช้บรรเลงในสถานที่ไม่กว้างขวางมากนัก หรือเป็นสถานที่ซึ่งจัดไว้สำหรับบรรเลงฟัง เช่น Concert Hall เป็นต้น ขนาดของวงมีผู้บรรเลงขนาดย่อมตั้งแต่ 20 คน ขึ้นไปถึง 100 คน วงดนตรีชนิดนี้ประกอบด้วยเครื่องดนตรีซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 4 กลุ่มดังนี้

2.2.1 กลุ่มเครื่องสาย (STRING INSTRUMENT)

2.2.2 กลุ่มเครื่องลมไม้ (WOODWIND INSTRUMENT)

2.2.3 กลุ่มเครื่องทองเหลือง (BRASS INSTRUMENT)

2.2.4 กลุ่มเครื่องจังหวะ (PERCUSSIONS INSTRUMENT)

หน้าที่การบรรเลง

- บรรเลงในงานเลี้ยงรับรองแขกพิเศษของกองทัพบก
- บรรเลงในงานเลี้ยงรับรองสำหรับผู้บังคับบัญชาในกองทัพบก
- จัดการแสดงคอนเสิร์ตมาตรฐาน

2.3 วงหัดดนตรี (DANCE BAND) เป็นวงดนตรีที่บรรเลงแบบสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจ เหมาะสำหรับการเต้นรำ บรรเลงได้ทั้งกลางแจ้ง และในห้องขนาดกลางขึ้นไป ขนาดของวงมีผู้บรรเลง 9 คน ถึง 22 คน ถ้าจัดเป็นวงเล็ก ๆ 5 - 6 คน เรียกวาง COMBO หรือ STRING COMBO วงดนตรีชนิดนี้ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

2.3.1 กลุ่มเครื่องลมไม้ (WOODWIND)

2.3.2 กลุ่มเครื่องทองเหลือง (BRASS)

2.3.3 กลุ่มเครื่องจังหวะ (RHYTHM SECTION)

หน้าที่การบรรเลง

- บรรเลงในงานเลี้ยงรื่นเริง
- บรรเลงในงานเลี้ยงรับรองแขกพิเศษของกองทัพบก
- บรรเลงในงานเลี้ยงรับรองสำหรับผู้บังคับบัญชาในกองทัพบก

2.4 วงดนตรีไทย (THAI MUSIC) แบ่งตามกริยาอาการที่ทำให้เกิดเสียงมี 4 ประเภท ได้แก่ ตีต สี ตี เป่า จำแนกออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.4.1 วงปี่พาทย์

- วงปี่พาทย์ไม้แข็ง ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ปี่ ฆ้อง ฉิ่ง กลอง ฆ้องวงเล็ก ตีด้วยไม้แข็ง ฟังดูแข็งแรงสดใสเหมาะแก่การบรรเลงกลางแจ้ง

- วงปี่พาทย์ไม้นวม เครื่องดนตรีเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ไม้แข็งเปลี่ยนเครื่องดนตรีจาก ปี่ เป็น ขลุ่ย และเพิ่มซออู้อีกหนึ่งอย่าง ฆ้องวงเล็กตีด้วยไม้นวมฟังระรินหู

- วงปี่พาทย์มอญ เครื่องดนตรีเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ เปลี่ยนเครื่องดนตรีบางอย่าง ปี่ใช้ปี่มอญมีเสียงต่ำฟังเยือกเย็น ฆ้องใช้ฆ้องมอญ ตะโพนใช้ตะโพนมอญ มีเสียงลึกลับกว่าตะโพนไทย และเพิ่มเปิงมางอีก 7 ลูก วงปี่พาทย์มอญมีเสียงนุ่มนวลเยือกเย็น

2.4.2 วงเครื่องสายไทย ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ขลุ่ย ซอสามสาย ซออด้วง ซออู้ โทน รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ

2.4.3 วงมโหรี เป็นวงที่เอาเครื่องดนตรีเอก ในวงปี่พาทย์ เช่น ฆ้อง ฆ้องวง และเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทย มารวมเป็นวงเดียวกัน

หน้าที่การบรรเลง

- บรรเลงในงานเลี้ยงรับรองแขกพิเศษของกองทัพบก บรรเลงในงานเลี้ยงรับรองสำหรับผู้บังคับบัญชาในกองทัพบกบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ เช่น ทำบุญ เลี้ยงพระ งานแต่งงาน งานศพ

จากการศึกษาบทบาทและภารกิจดนตรีของกรมดุริยางค์ทหารบก พบว่า บทบาทหน้าที่และการดำเนินการของกรมดุริยางค์ทหารบก ตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมา กรมดุริยางค์ทหารบก มีบทบาทพันธกิจและภารกิจที่สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของรัฐบาลและกองทัพในด้านการส่งเสริมขวัญกำลังใจของกำลังพล และบริการประชาชนในรูปแบบการแสดงดนตรีอย่างมีคุณภาพเสมอมา บทบาทภารกิจเกี่ยวกับ กิจกรรมดนตรี การฝึกศึกษา วิทยาการ การพัฒนาการดนตรี และปฏิบัติการแสดงดนตรีของกองทัพบก โดยมีขอบเขตความ

รับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญประกอบด้วย พัฒนาศึกษาการดนตรี การประพันธ์ บทเพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน ตลอดจนให้คำแนะนำ และเสนอแนะวิชาการดนตรีแก่ส่วนราชการในกองทัพบกและส่วนราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพบก ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานดนตรีของกองทัพที่มีความหลากหลายเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านการดนตรี เหมาะสมที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกจะนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาถอดบทเรียนใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน ดังกระแสพระราชดำริด้านยุทธศาสตร์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”¹⁰

โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกอาจนับได้ว่าเป็นสถาบันแรก ๆ ของกองทัพไทยที่เริ่มมีการผลิตกำลังพลนักดนตรี หรือที่เรียกว่า “ทหารเหล่าดุริยางค์” รับผิดชอบกองทัพไทย โดยมีการพัฒนาตามลำดับมาจนถึงปัจจุบันนี้

การจัดองค์กรภายในโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก

ผู้บัญชาการโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก คือ เจ้ากรมดุริยางค์ทหารบกโดยตำแหน่ง และได้มอบให้รองผู้บัญชาการโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก จัดการบริหารองค์กรภายในให้มีความเหมาะสม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนราชการคือ

1. แผนกเตรียมการ บังคับบัญชาโดย นายทหารเตรียมการ ส่วนนี้จะเป็นการทำงานธุรการของโรงเรียน และสนับสนุนการศึกษา (งานส่งกำลังบำรุง และงานงบประมาณ)
2. กองการศึกษา บังคับบัญชาโดย หัวหน้ากองการศึกษา ส่วนนี้จะเป็นการทำงานสอนนักเรียนตาม หลักสูตร และงานกิจกรรมของนักเรียนเสริมหลักสูตร (ทางเทคนิคดนตรี)
3. กองร้อยนักเรียน บังคับบัญชาโดย ผู้บังคับกองร้อยนักเรียน ส่วนนี้จะเป็นการทำงานปกครองนักเรียนและกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ด้านเทคนิคดนตรี

ปรัชญาของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก (PHILOSOPHY)

“ สร้างวินัย ให้ดนตรี ดีคุณธรรม ”

วิสัยทัศน์โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก (VISION)

โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก เป็นสถาบันศึกษาทางดนตรีชั้นนำของกองทัพบก มุ่งผลิตและพัฒนาทหารดุริยางค์ด้วยคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ

พันธกิจโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก (MISSION)

1. ดำเนินการฝึกศึกษาให้กับนักเรียนดุริยางค์ทหารบกในหลักสูตรผลิต
2. ดำเนินการฝึกศึกษาให้กับกำลังพลเหล่าดุริยางค์ในหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ
3. สร้างนวัตกรรมทางดนตรี พร้อมทั้งให้บริการดนตรีแก่ชุมชนและสังคม
4. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และรักษาสิ่งแวดล้อม
5. บริหารจัดการเชิงธรรมาภิบาล ส่งเสริมบุคลากรทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าหมาย (GOAL)

1. พัฒนาด้านการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยผู้สำเร็จการศึกษาต้องผ่านมาตรฐานวิชาชีพโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางด้านวิชาดนตรี วิชาสามัญและวิชาทหาร
3. ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้เรียนสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ
4. พัฒนาการบริการทางวิชาการ เพื่อสร้างเสริมความแข็งแกร่งให้กับชุมชนและสังคมบนพื้นฐานความรู้
5. อนุรักษ์และสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น¹¹
6. พัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล

สถานภาพหลักสูตรโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก

ปัจจุบันโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก มีหลักสูตรที่เปิดสอน 2 ประเภท คือ หลักสูตรแนวทางรับราชการ และหลักสูตรผลิตกำลังพล (หลักสูตรนักเรียนดุริยางค์)

หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ

เป็นหลักสูตรที่เปิดการศึกษาให้กับข้าราชการเหล่าทหารดุริยางค์ เพื่อเพิ่มโอกาสพิจารณาเลื่อนฐานะตามแนวทางรับราชการ และส่งเสริมพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในปัจจุบัน และเตรียมพร้อมปฏิบัติงานในตำแหน่งที่สูงขึ้นหลักสูตรประเภทนี้มี 3 หลักสูตร หลักสูตรตามแนวทางรับราชการทั้ง 3 หลักสูตร เป็นหลักสูตรระยะสั้นใช้ระยะเวลาศึกษาประมาณ 13 สัปดาห์ ซึ่งจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนสลับกันไปในแต่ละปี (ปีละ 1 หลักสูตร) ขึ้นอยู่กับจำนวนและความต้องการเข้ารับการศึกษาหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ ได้แก่

1. หลักสูตรชั้นนายร้อย (สำหรับข้าราชการชั้นยศ ร.ต-ร.อ)
2. หลักสูตรนายสิบอาวุโส (สำหรับข้าราชการยศ จ.ส.อ)
3. หลักสูตรนายสิบชั้นต้น (สำหรับข้าราชการยศ ส.อ.)

หลักสูตรผลิตกำลังพล

หลักสูตรนักเรียนดุริยางค์ เป็นหลักสูตรที่เปิดการศึกษาให้กับบุคคลพลเรือนเข้ารับการฝึกศึกษา เพื่อผลิตเป็นนายทหารชั้นประทวนเหล่าทหารดุริยางค์ บรรจุในกรมดุริยางค์ทหารบก และหมวดดุริยางค์ในสายวิทยาการของเหล่าทหารดุริยางค์ส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ปัจจุบัน คือ หลักสูตรการศึกษา หมายเลขหลักสูตร 901 – ณ – 021,022 สำหรับนักเรียนดุริยางค์ทหารบกหมายเลข ชกท. 021, 022 ระยะเวลาศึกษา 3 ปี คุณสมบัติเทียบเท่าประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรนักเรียนดุริยางค์ทหารบกนี้ รับจากบุคคลพลเรือนชาย-หญิงที่อายุ 15-18 ปี สำเร็จการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และมีความรู้พื้นฐานด้านทฤษฎีดนตรีสากลและการปฏิบัติเครื่องมือนดนตรีเบื้องต้น

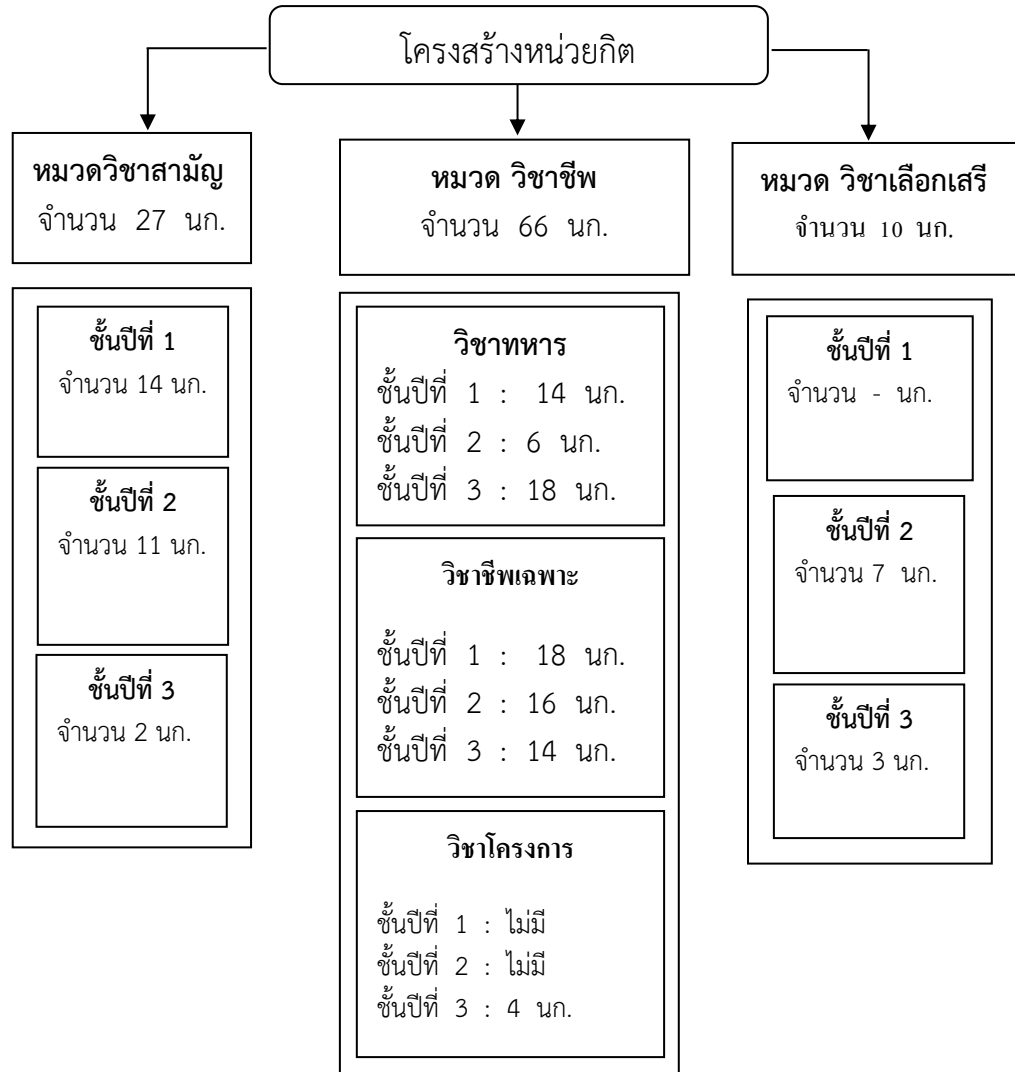
โครงสร้างหลักสูตรนักเรียนดุริยางค์ทหารบก

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษา หมายเลขหลักสูตร 901 – ณ -021, 022 สำหรับนักเรียนดุริยางค์ทหารบก หมายเลข ชกท. 021,022 ใช้ระยะเวลาฝึกศึกษา 3 ปี หรือ 156 สัปดาห์ มีหน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้น 103 หน่วยกิต และมีสัดส่วนของวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 3 หมวดวิชาหลัก ดังนี้

1. หมวดวิชาสามัญ เป็นแขนงวิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ และพลศึกษา มีหน่วยการเรียนรู้ 38 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาทหาร เป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานทางทหาร ได้แก่ การฝึกทหารเบื้องต้น แบบธรรมเนียมทหาร อาวุธศึกษา การอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ การยิงปืน การจัดหน้าที่ของ กท. ครุทหาร และการฝึกภาคสนาม มีหน่วยการเรียนรู้ 27 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาชีพ (ดุริยางคศาสตร์) เป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะของเหล่าดุริยางค์ ได้แก่ ทฤษฎีดนตรีปฏิบัติเครื่องมือนดนตรีโสตประสานการขับร้องและการวิเคราะห์ พื้นฐานดนตรีไทย ศิลปะเพื่อการดนตรี ชลู่กลอง ประสานเสียง การประพันธ์เพลง การแปรชบวนและออกแบบการแสดง ประวัติศาสตร์ดนตรี ตะวันตก ไม้สัญญาณ คอมพิวเตอร์ดนตรี การอำนวยเพลง วิชาเลือกเสรีและโครงการดนตรี มีหน่วยกิตการเรียนรู้ 38 หน่วยกิต สรุปหน่วยการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรนักเรียนดุริยางค์ทหารบก มีจำนวนทั้งสิ้น 103 หน่วยกิต ดังแผนภูมิ และตารางแสดงหลักสูตร ดังนี้

แผนผังโครงสร้างหลักสูตรนักเรียนดุริยางค์ทหารบก

ระยะเวลาศึกษา 3 ปี หลักสูตรการศึกษา หมายเลขหลักสูตร 901 – ณ -021, 022

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษา สำหรับนักเรียนดุริยางค์ทหารบกและนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพบก การสอบถามความต้องการของนักเรียนดุริยางค์ทหารบก การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาข้อมูล การปฏิบัติการกิจของกรมดุริยางค์ทหารบก สรุปได้ว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก ควรเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการรับราชการของทหารเหล่าดุริยางค์ โดยมีสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อบูรณาการ ส่งเสริมศักยภาพ

และขีดความสามารถการปฏิบัติการกิจดนตรีของนักเรียนดุริยางค์ทหารบก ในทุก ๆ ด้าน มีแนวทางในการส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ของกองทัพบก เตรียมความพร้อมในการเป็น ทหารอาชีพให้กับนักเรียนดุริยางค์ทหารบก และมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการด้วย ดังนั้น โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกจึงต้องจัดกระบวนการ เรียนรู้¹² โดยนำอัตลักษณ์ภารกิจดนตรีทางทหารของกรมดุริยางค์ทหารบกมาร่วมจัดเป็น กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของ ผู้เรียนและของกองทัพบก เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อกองทัพ และเหล่าทหารดุริยางค์ ที่ตนเองสังกัดอยู่ เพื่อที่จะได้รู้จัก รัก เห็นคุณค่าในเกียรติภูมิของทหารเหล่าดุริยางค์ กองทัพบก และจากการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสมควรนำข้อมูลของเหล่าทหารดุริยางค์เรื่อง การปฏิบัติการกิจดนตรีทั้ง 4 วงดนตรี มาใช้เป็นสาระและเนื้อหาในหลักสูตรที่ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เรียนคำอธิบายรายวิชา ผล การเรียนรู้ โครงสร้าง/เวลาเรียน สาระ การเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อการ เรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยคาดหวังให้ผู้เรียนเกิด คุณลักษณะด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจดนตรีทางทหาร มีความพร้อมในการ ปฏิบัติภารกิจดนตรีของหน่วย มีกระบวนการในการทำงานกลุ่ม การกล้าแสดงออก การ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งใน โรงเรียน และนอกสถานที่ ให้ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญพิเศษในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและ ครูผู้สอนร่วมกันเป็นผู้จัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติในภาคสนาม ควรวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้วิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องตามแนว ททางการวัดและประเมินผลของกองทัพบก¹³ เหมาะสมที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกจะนำ องค์ความรู้ต่าง ๆ มาถอดบทเรียนใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลการ เรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของกองทัพบกต่อไป

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก

แนวทางการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก ให้ สอดคล้องกับภารกิจของเหล่าทหารดุริยางค์ในปัจจุบัน โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกจึงต้อง จัดกระบวนการเรียนรู้โดยนำ อัตลักษณ์ภารกิจดนตรีทางทหารของกรมดุริยางค์ทหารบก มาร่วมจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพและความ ต้องการของผู้เรียนและของกองทัพบก จำแนกแจกแจงรายละเอียดได้เป็น 4 รูปแบบวง ดนตรี คือ

- 1) วงโยธวาทิต (MILITARY BAND) หน้าที่การบรรเลง คือ การสมทบแถวทหารกองเกียรติยศในการรับเสด็จฯ การนำขบวนแถวทหารในงานพระราชพิธีและงานพิธีต่าง ๆ การแสดงการแปร ขบวน และการบรรเลงประเภท Concert Band
- 2) วงดนตรีสากล (ORCHESTRA) เป็นวงที่มีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลักมีเสียงนุ่มนวล ไม่ระคายหู อ่อนหวาน หน้าที่การบรรเลง คือ การบรรเลงในงานเลี้ยงรับรองแขกพิเศษของกองทัพบก การบรรเลงในงานเลี้ยงรับรองสำหรับผู้บังคับบัญชาในกองทัพบก และจัดการแสดงคอนเสิร์ตตามมาตรฐาน
- 3) วงหัดดนตรี (DANCE BAND) เป็นวงดนตรีที่บรรเลงแบบสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจเหมาะสำหรับการเต้นรำ บรรเลงได้ทั้งกลางแจ้ง และในห้องขนาดกลางขึ้นไป หน้าที่การบรรเลง คือ การบรรเลงในงานเลี้ยงรื่นเริง การบรรเลงในงานเต้นรำ การบรรเลงในงานเลี้ยงรับรองแขกพิเศษของกองทัพบก และการบรรเลงในงานเลี้ยงรับรองสำหรับผู้บังคับบัญชาในกองทัพบก
- 4) วงดนตรีไทย (THAI MUSIC) มี 3 ประเภท ดังนี้ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงปี่พาทย์ไม้นวม และวงปี่พาทย์มอญ หน้าที่การบรรเลง คือ การบรรเลงในงานเลี้ยงรับรองแขกพิเศษของกองทัพบก การบรรเลงในงานเลี้ยงรับรองสำหรับผู้บังคับบัญชาในกองทัพบก และการบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ เช่น ทำบุญ เลี้ยงพระ งานแต่งงาน งานศพ

บทสรุป

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมดุริยางค์ทหารบก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพื่อศึกษาบทบาทและภารกิจการแสดงดนตรีของกรมดุริยางค์ทหารบก 2) เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก ให้สอดคล้องกับภารกิจของเหล่าทหารดุริยางค์ในปัจจุบัน ศึกษาโครงสร้างบทบาทหน้าที่และการทำงานของกรมดุริยางค์ทหารบก พร้อมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนงานด้านการดนตรี ด้านการศึกษาและหัวหน้าหมวดดุริยางค์ส่วนภูมิภาคของกรมดุริยางค์ทหารบก มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาทและภารกิจดนตรีของกรมดุริยางค์ทหารบก ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทฤษฎี วิเคราะห์จัดหมวดหมู่ หาความสัมพันธ์ด้วยเหตุและผล เพื่อให้ได้แนวทางที่ต้องการ และขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอข้อมูลซึ่งได้จากการศึกษาบทบาทและภารกิจของกรมดุริยางค์ทหารบก แล้ว

นำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาสาระการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก โดยจัดนำเสนอข้อมูลรูปแบบการพรรณนา

เอกสารอ้างอิง

- ¹ จารึก ศุภพงศ์. “การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดนตรี สำหรับนักเรียนความสามารถพิเศษทางดนตรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ² พลตรี กฤษดา สาริกา [หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59 : เจ้ากรมดุริยางค์ทหารบก]. ศึกษาวิจัย เรื่องการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติทางด้านสังคมจิตวิทยาโดยกรมดุริยางค์ทหารบก
- ³ กรมวิชาการ. ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ : คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- ⁴ Ralph, Tyler W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press, 1974.
- ⁵ Taba, Hilda. Curriculum Development Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace and Word Inc., 1962.
- ⁶ Saylor, J.G., and Alexander, W.M. Planning Curriculum for Schools. 3rd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- ⁷ คำสั่ง ทบ. เรื่องนโยบายการศึกษาของกองทัพบก.
- ⁸ สมเกียรติ จุลโอภาส, พันโท. “การศึกษาเปรียบเทียบ หลักสูตรนักเรียนดุริยางค์โรงเรียน ดุริยางค์เหล่าทัพ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- ⁹ ระเบียบการตรวจสอบการฝึกการบรรเลงของหมวดดุริยางค์ (เหล่าดุริยางค์). ตส. ทบ. 561 พ.ศ. 2544.
- ¹⁰ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9. “บทพระราชทานสัมภาษณ์แก่มวลชน อเมริกัน ในขณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือรวมเพลงพระราชานิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.” ดนตรีจากพระราชหฤทัยศูนย์รวมใจแห่งปวงชน. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, 2503.
- ¹¹ มาเรียม นิลพันธุ์. “การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาดุริยางค์ บัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2536.
- ¹² วิทยา คุ่มฉายา, ร้อยตรี. “การพัฒนาหลักสูตรเรื่องการปฏิบัติภารกิจวงโยธวาทิตในพิธี กระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล สำหรับโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก, วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.
- ¹³ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งล่าสุด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2551.